

Bakgrunnsnotat

Likere nettleie gjennom «Distriktsmodellen»

1. Bakgrunn

Store forskjeller i nettleien mellom distriktskommuner og de som bor i by har vært en vedvarende utfordring. Til tross for at mesteparten av den fornybare energien i Norge produseres i distriktene, må innbyggere og bedrifter i mange distriktskommuner betale mye høyere nettleie enn landsgjennomsnittet. Utfordringen er at den samme geografien og naturen som gjør vannkraft og annen fornybar mulig å produsere, også skaper høye utgifter for bygging og vedlikehold av nett. Det er urimelig at folk som bor i distriktene som produserer den fornybare energien, belastet med mye høyere nettleie enn alle andre. Nettleien varierer i dag stort, spennet er mellom 21 øre kWh og 51 øre kWh.

2. «Distriktsmodellen»

Stortinget har vedtatt at nettleien skal jevnes ut. NVE har utredet en rekke modeller, blant dem en distriktsutjavningsmodell foreslått av Distriktsenergi. Vår modell er effektiv og rimelig, og vil gi likere nettleie i hele landet – over tid, men ble likevel lagt bort i denne omgang.

Nå foreslår vi at det innføres en brukerfinansieringsordning, som også var ett av NVE's forslag til departementet for å utjevne nettleien. Det vil si at det er brukerne av nettet som finansierer ordningen, som et alternativ til dagens forslag der det bevilges penger over statsbudsjettet. Vårt forslag vil sikre at ingen betaler mer enn 30 øre pr kWh. Det vil bety svært mye for de som bor i distriktene og betaler svært høy nettleie i dag, men lite for de mange som bor i byer med lav nettleie. Med vårt forslag vil landets husholdningskunder finansiere ordningen gjennom å betale ca 180 kroner i året over nettleien. Dette vil være nok til å finansiere en ordning som vil sikre en reell utjevning av nettleien i Norge.

3. Hvorfor ny modell?

Til tross for at Stortinget har vedtatt at regjeringen skal sørge for likere nettleie, har prosessen med å få på plass tiltak dratt ut i tid. I statsbudsjettet for 2021 foreslo regjeringen en beskjeden bevilgning på 20 millioner kroner til likere nettleie. 20 millioner er mange penger, men betyr lite når nettselskapene krever inn om lag 17,5 milliarder eksklusivt Statnetts kostnader til transmisjonstariffen i året – og gapet som må tettes for å sikre likere nettleie er 700 millioner kroner.

En brukerfinansiert ordning slik som Distriktsenergi foreslår vil skape en mekanisme for å sikre lik nettleie i hele landet, over tid.

All erfaring med ulikhet skapt av strukturelle drivere – slik som kostnader drevet av geografi – er at mottiltakene også må være systematiske. Bevilgninger alene viser seg å over tid ofte bli for lite. Det trengs en mekanisme som hele veien motvirker større forskjeller. En brukerfinansiert modell finansiert av landets nettkunder vil være et slikt tiltak.